

[Patursson.]

frir hverjum manni með öllum hlutum og hlunnendum sem (Gaardens Navn) tilliggja eða legit hafa frá fornu ok nýju utan garðs ok innan, det vil sige: fri og uhindret med alle Herligheder og Rettigheder, som — og her kommer Gaardens Navn — tilhører eller har tilhørt fra gammel Tid til Nutiden saa vel Lodder i Indmarken som Andele og Herligheder (i Udmarken). Meget hyppigt forekommer Udtrykkene „mellem Fjeld og Fjære“ eller „fra Fjeld til Fjære“ (betegnende Ejendommens Grænser opad og nedad). Udtrykket „nyde, bruge og beholde“ træffes ogsaa, se saaledes Dipl. Norvegicum VIII., 410, jfr. i øvrigt det før nævnte kgl. aabne Brev til Færingerne af 2. November 1559. Den saaledes ved Fæstebrevets Ordlyd Indehaveren tillagte Besiddelsesret til Gaarden med alle tilhørende Rettigheder og Herligheder er vedkommende berettiget til at nyde, bruge og beholde, saa længe han efter Forordningen af 30. Maj 1691 „Kongens Rettighed deraf udreder“. Denne Rettighed er de en Gang for alle fastsatte Afgifter i Form af Skat og Leje.

Hertil kommer saa Bestemmelserne i Christian den Femtes Norske Lov 3die Bogs 14de Kapitel § 10, saalydende:

„Den, som haver fæstet en Gaard, han skal beholde den saa længe, som han kan bevise at have taget sit Aaremaal, omendskønt han faar en ny Jorddrot“.

Vedrørende Aaremaalet for Kongsbøndernes Besiddelsesret, da er dette ifølge bestaaende Love og Sædvaneregler uendeligt, saa længe nævnte Slægt (ældste Søn) er til. Og vedrørende Skifte af Jorddrot, saa er Aaremaalet, ifølge samme Lovparagraf, ligefuldt vedvarende, enten Jorddrotten hedder Kongen eller (pro forma) Staten.

Endnu et Særmærke, der karakteriserer det færøske Kongsgods, skal her anføres, nemlig Afgiftens og Tiltrædelsespengenes (Rekognitionens) Uforanderlighed. I Rigsdagstidende, Folketinget, 1850, Sp. 7022 findes oplyst, at Færøernes Amtmand beretter, at et færøsk Fæste er et Fæste, hvor Afgiften er fastsat, og Indfæstningen er fastsat, jfr. bl. a. kgl. Resolution af 10. April 1780 § 1. Disse Afgifters første Ansættelse gaar flere Hundrede Aar tilbage i Tiden, formentlig til tidlig i Katolicismens Tider. Som før anført svarede Afgifterne oprindelig in natura. Men de var uregelmæssigt fordelte paa de forskellige Gaarde. Ved kongelig Bestemmelse af 30. Marts 1831 tilsigtedes en jævnere Fordeling af

Afgifterne, hvilket først til Fuldkommenhed blev gennemført ved Lov om Skyldsætning af Ejendomme af 23. April 1897. Ved Reguleringen blev det nøje iagttaget, at den samlede Sum af Afgifterne ikke forhøjedes. De aarlige Afgifter saavel som Tiltrædelsespenge er altsaa, som før sagt, de samme, som de har været i Aarhundreder, og der findes ingen Hjemmel til at forandre disse, jfr. bl. a. Overdragelsesdokumentets (Fæstebrevets) Ordlyd, der bestemmer:

„Dette Fæste med alt dets Tilliggende, Herligheder og Rettigheder, bemeldte N. N. maa nyde, bruge og beholde, ligesom hans Fader og Formænd det før ham løvligent brugt og haft have“.

End yderligere karakteriseres Kongsbøndernes Rettigheder til Ejendommen derved, at afgaaende Besidder selv fastsætter Størrelsen og Arten af den Livgæding (Aftægt), som den tiltrædende Kongsfæster skal svare afgaaende Kongsbonde eller hans Enke. Der har dog her dannet sig en traditionel Form, der som Regel følges.

Endnu et Forhold vedrørende Indehaverens og Slægtens Besiddelsesret skal omtales. Fæstebrevet tilsiger den tiltrædende Besidder Ret til at overtage Ejendommen ubeskaaret med alle tilhørende Herligheder og Rettigheder i samme Omfang, som hans Fader og Formænd den før ham brugt og haft have, og Christian den Femtes Norske Lovs 3die Bogs 14de Kapitel § 29 bestemmer, at

„Ingen Landdrot maa tage noget Fiskeri eller anden Herlighed fra sin Lejlænding, som der haver ligget til, da han fæstede Gaarden bort, medmindre Bonden det samtykker.“

Hertil føjes saa Besidderens Pligt til at værne om det overtagne Gods ved Bestemmelsen i samme Kapitels § 27, der er saalydende:

„Lejlænding maa ikke, enten ved Forligelse eller i andre Maader lade framkomme noget af den Gaards Tilligelse, som han fæstet haver.“

Da det i Tidens Løb har vist sig nødvendigt, at der skete Afhændelser fra Kongsgodset, bl. a. Byggegrunde og Fisketørringspladser, tillodes det ved kongelig Resolution af 10. Juni 1876 at afhænde et mindre Stykke Kongsjord, imod at Købesummen anvendtes til vedkommende Ejendoms Grundforbedring, hvorhos det tillodes, at lignende mindre Stykker ogsaa fremtidig afhændedes. Da der senere fremkom Ønsker om Adgang til Afhændelse af større Arealer af Kongsgodset til Opdyrkning, udkom